

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANA BİLİM DALI
ÖZEL HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İLERİ TARİHLİ ÇEK VE
UYGULAMADA KARŞILAŞILAN SORUNLAR

AV. ÖMÜR ÖZER
2017931427

Adana, Mayıs 2018

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR CETVELİ.....	3
GİRİŞ.....	4
I. ÇEKİN ÖDEME ARACI NİTELİĞİ.....	5
A. GENEL.....	5
B. ÇEKİN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	5
1. KIYMETLİ EVRAK OLMASI.....	5
2. KAMBİYO SENEDİ OLMASI.....	5
3. EMRE YAZILI SENET OLMASI.....	6
4. BİR ÖDEME ARACI OLMASI.....	6
II. İLERİ TARİHLİ ÇEK.....	7
A. İLERİ TARİHLİ ÇEKİN DÜZENLENMESİ.....	7
B. İLERİ TARİHLİ ÇEKİN ORTAYA ÇIKMA SEBEPLERİ.....	8
1. KREDİ ARACI OLARAK KULLANILMASI.....	8
2. KEŞİDECİNİN YAPTIRIMLARA TABİ OLMA RİSKİ.....	9
3. MUHATABIN BİR BANKA OLMASI.....	9
4. TEMİNAT ARACI OLARAK KULLANILMASI.....	10
5. İBRAZ SÜRESİNİN KISALMASININ ENGELLENMEK İSTENMESİ.....	10
III. İLERİ TARİHLİ ÇEK KULLANIMINDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR...10	
A. ÇEKİN KEŞİDE TARİHİNDEN ÖNCE İBRAZ EDİLMESİ.....	11
1. İBRAZ VE ÖDEME KOŞULU.....	11
2. HAMİLİN KISMİ ÖDEMİYİ KABUL ETMESİ.....	12
3. HAMİLİN KISMİ ÖDEMİYİ REDDETMESİ VEYA ÇEKTE YAZILI MİKTARIN KARŞILIKSIZ ÇIKMASI.....	12
B. ÇEKİN KEŞİDE TARİHİNDEN SONRA İBRAZ EDİLMESİ.....	13
1. ÖDEME VE KARŞILIKSIZ ÇIKMANIN MADDİ OLARAK BELİRLENMESİ.....	13
2. KARŞILIKSIZ ÇIKMANIN ŞEKLEN BELİRLENMESİ VE BANKANIN HUKUKİ İŞLEMLERİ.....	14
SONUÇ.....	14
KAYNAKÇA.....	16

KISALTMALAR CETVELİ

C.	:	Cilt
c.	:	Cümle
ÇekK	:	Çek Kanunu
E.	:	Esas
E. T.	:	Erişim Tarihi
gmd.	:	Geçici Madde
HD	:	(Yargıtay) Hukuk Dairesi
HGK	:	(Yargıtay) Hukuk Genel Kurulu
K.	:	Karar
md.	:	Madde
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
SMİP	:	Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı
T.	:	Tarihli
TTK	:	Türk Ticaret Kanunu
Y	:	Yıl

NOTLAR

- 1- Madde numarasından sonra gelen Arap rakamları aynı maddenin fıkralarını gösterir.
- 2- Madde numaralarından sonra ya da fıkra numaralarından sonra gelen Latin harfleri aynı maddenin ya da ilgili fıkranın bentlerini gösterir.

İLERİ TARİHLİ ÇEK VE UYGULAMADA KARŞILAŞILAN SORUNLAR

¹AV. ÖMÜR ÖZER

GİRİŞ

Çekler, günümüzdeki ticari hayat için olmazsa olmaz niteliktedir. Yüklü meblağlı nakit transferini genellikle bankacılık sistemi içinden hiçbir fiziki çıkış olmadan sağlayarak ülke ekonomilerinin daha dinamik çalışmasını sağlamaktadır. Nakit transferi sözümüzden de anlaşılacağı üzere çek, bir ödeme aracıdır. Çek kullanımının yararları ve zararları olmakla birlikte, kullanımın piyasalardaki nakit kıtlığından azami bir şekilde etkilendiği aşıkardır. Söz konusu nakit kıtlığı ve diğer etkenler, keşide tarihi gerçek düzenlenme tarihi olmayan yani ileri bir tarih ile keşide edilmiş çekleri doğurmuştur. Ülkemizde yaygınca kullanılan ve ileri tarihli çekler olarak adlandırılan bu çekler, ödemeyi adeta bir vadeye bağladığından çekin bir ödeme aracı olması kuralını berataraf ederek bir kredi aracı olmasına neden olmuştur.

TTK, çeki bir ödeme aracı olarak dizayn etmişken; ÇekK ise uygulamadaki problemlerin çözümünü de sağlamak maksadıyla ileri tarihli çeklerin keşide edilmesine yasal zemin hazırlamıştır. Ancak; ÇekK gereğince getirilmiş düzenlemeler, TTK ile dizayn edilmiş çekin niteliği gereği birçok uyumsuzlığa sebep olacak sorunlar doğurmuş, aynı zamanda mevcut sorunların çözümünü ise tamamen halledememiştir.

Bu çalışmada, ilk ana başlık altında, çekin TTK çerçevesinde bir ödeme aracı olması hususu izah edilmiş, ikinci ana başlığında ileri tarihli çeklere ilişkin genel mahiyette açıklamalar yapılarak ileri tarihli çeklerin ortaya çıkma sebepleri izah edilmiş, üçüncü ve son ana başlıkta ise ileri tarihli çeklerin kullanımından kaynaklanan sorunlar incelenmiş ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinde bulunulmaya çalışılmıştır.

¹ Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı.

I. ÇEKİN ÖDEME ARACI NİTELİĞİ

Bu başlık altında kısaca, çekin ödeme aracı olma vasfından bahsedilecek ve çekin hukuki niteliği bakımından sahip olması gereken unsurlar anlatılacaktır.

A. GENEL

Çek görüldüğünde ödenen bir ödeme aracıdır ve evrensel olarak kabul görmüş, halen yaygın olarak kullanılan bir senet türüdür. Ancak çeki diğer senetlerden ayıran niteliği, krediter amacı bulunmaması yani ödeme aracı olarak kullanılmasıdır. Borçlu; ödemesini nakit para ile yapması halinde, nakit parayı yanında taşıma, alacaklıya götürürken zayi etme veya çaldırma gibi rizikoları üstlenmek zorunda kalacaktır. Özellikle yüklü meblağlı nakit ödemelerde, kişiler ödeme aracı olarak para yerine çeki tercih ettiklerinde; bahsini ettiğimiz risklerden büyük oranda kurtulacak, para bankacılık sistemi dışına çıkartılmadan tahsil edilecek ve bankadan çıkmayan para bankacılık sistemi içinde faaliyetine devam edecektir. Ancak elbette ki, kişilerin çeki bir ödeme aracı olarak tedavül etmesi mümkünken, ödemeyi çekle kabule ilişkin bir zorlamada bulunma hakları mevcut değildir.

Çekin ödeme aracı olarak kullanılması durumunda; paraya göre daha az masraflı olması, bankaların daha aktif mevduat miktarlarına sahip olmaları ve bu sayede daha çok kredi açabilmeleri sebebiyle daha çok gelir elde edebilmeleri, ödemelerin ispatında güçlü bir etkisinin olması gibi faydaları bulunduğundan, çek tüm dünyada yaygın bir kullanıma sahip olmuştur.²

B. ÇEKİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Çekler; hukuken kambiyo senedi hüviyetinde bir kıymetli evrak ve bir ödeme aracı olarak emre yazılı bir senettir. Bu başlık altında çekin hukuki nitelemesi kısaca izah edilmiş; kıymetli evrak, kambiyo senedi, emre yazılı senet ve ödeme aracı olması hususları incelenmiştir.

1. KIYMETLİ EVRAK OLMASI

Kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemediği gibi başkalarına da devredilemez (TTK md. 645). Bu tanım itibarıyla, kıymetli evrak hukukuna hakim olan genel ilkeler çek için de geçerli olacaktır.

Bir kıymetli evrak olan çekteki mündemiç hakkın ileri sürülebilmesi için, çekin ibrazı gereklidir. Bu hakkın devri için ise çek zilyetliğinin nakli gerekmektedir (TTK md. 788/1).

2. KAMBIYO SENEDİ OLMASI

Çek; poliçe ve bono gibi bir kambiyo senedir. TTK muhtevihatında bizzat çek için detaylı düzenlenmeler yapılmamış, diğer kambiyo senetlerine atıflar yapılarak düzenlenmiştir.

² KARAHAN, Sami/ARI, Zekeriya/BOZGEYİK, Hayri/SARAÇ, Tahir/ÜNAL, Mücahit, Kıymetli Evrak Hukuku, Mimoza Yayınları, 2. Baskı, Konya 2014, s. 338.

Çekin kambiyo senedi olarak düzenlenmiş olması kanunumuzun tanzim tarzı olarak düşünülmelidir. Bunun sebebi, çeke dair mevzuatımıza kaynaklık eden İsviçre Hukukunda, kambiyo senedi olarak sadece bono ve poliçenin düzenlenmiş olmasıdır. Mevzuat kanunda kambiyo senedi olarak kabul edilmeyen çekin, Türk Hukukunda kambiyo senetleri arasında kabul edilmesi kanun koyucumuzun açıkça bir tercihten ibarettir. Çünkü çekin kambiyo senetleri ile benzerlikleri mevcutken çok sayıda farklılığı bulunmaktadır.³

Çekin kambiyo senedi olarak kabulünde mevzuat kanundan ayrılığımızın bir diğer göstergesi, sistematik olarak poliçenin çok daha detaylı incelenmiş olması ve çeke mahsus birkaç özel hükmün düzenlenmesinden sonra sürekli olarak poliçeye atıf yapılmasıdır⁴. Bu durum mevzuat kanun sistematığının çeki kambiyo senedi olarak kabul etmemesinden ileri gelmektedir⁵.

3. EMRE YAZILI SENET OLMASI

Çek, hukuki niteliği itibariyle havale ve diğer kambiyo senetleri gibi kural olarak emre yazılı ancak TTK md. 785/2 gereği, hamiline yazılı olarak da düzenlenebilen tek kambiyo senedir⁶. Çekin emre yazılı senet olması; açıkça “emre” yazılı ibaresi ihtiva etmeden de belirli bir kişinin adına keşide edilen çekin, emre yazılı olarak tedavülde olacağı anlamını taşımaktadır (TTK md. 785/1-a).

Çekin emre yazılı olmasını bertaraf edebilmek için muhakkak çek üzerine “Emre yazılı değildir” veya bu minvalde bir ibarenin yazılması gerekir, bu şekilde düzenlenmiş bir çekin devri ancak alacağın temlik yoluyla yapılabilir (TTK md. 788/2).

4. BİR ÖDEME ARACI OLMASI

TTK md. 795/1’deki, “Çek görüldüğünde ödenir. Buna aykırı herhangi bir kayıt yazılmamış hükmündedir.” düzenlemesi gereği, çekte vade yoktur⁷. Bu bağlamda çek, diğer kambiyo senetlerinin aksine bir kredi aracı değil, ödeme aracıdır.

Bir senedin çek vasfında olabilmesi için, muayyen bir bedelin kayıtsız ve şartsız bir biçimde ödenmesi için havale edilmiş olması gerekir⁸. Lehdara ibraz edilmiş çekin, bu kural

³ **POROY**, Reha/**TEKİNALP**, Ünal, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, Beta Yayınları, Genişletilmiş 14. Bası, İstanbul 1999, s. 295.

⁴ **KARAHAN/ARI /BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL**, s. 339.

⁵ **ÇEKER**, Mustafa, Ticaret Hukuku, Karahan Kitabevi, 3. Baskı, Adana 2012, s. 670.

⁶ **SARICA**, Ayşe, Ticaret Hukuku, Savaş Yayınevi, 11. Baskı, Ankara 2016, s. 378.

⁷ **KAÇAK**, Nazif, Kambiyo Senetlerinin Takibi ile Kambiyo Senetlerine İlişkin Borçtan Kurtulma Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, Adil Yayınevi, 1. Basım, Ankara 2003, s. 136; Yargıtay 12. HD 1991/13639 E. 1991/6393 K. sayılı kararı.

⁸ **ERTEKİN**, Erol/**KARATAŞ**, İzzet, Uygulamada Ticari Senetler Poliçe-Bono-Çek, Turhan Kitabevi, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Bası, Ankara 1998, s. 213.

gereği, ödeme amacıyla verildiği kabul edilir ve bu iddianın aksinin kabulü için ispatı gereklidir⁹.

II. İLERİ TARİHLİ ÇEK

Çekin bir ödeme aracı olduğunu ve görüldüğünde ödeneceğini önceki başlıklar altında inceledik. Ancak; çekin üzerine keşide tarihten ayrıca başka tarihlerin de yazılmış olması halinde çekin geçerliliğinin etkilenmemesi¹⁰ veya çek üzerine gerçek keşide tarihi yerine başka bir tarihin atılmasının mümkün olması¹¹ndan dolayı, kanun koyucunun ve yüksek mahkemelerin bu tutumları sebebiyle uygulamada, ileri tarihli çekler olarak adlandırılan daha çok ödeme aracı niteliği yerine kredi aracı olma işlevine sahip olan çekler türemiştir.

Bu başlık altında; ileri tarihli çek kavramından genel mahiyetiyle bahsedilerek ileri tarihli çekin düzenlenmesi ve söz konusu uygulamanın ortaya çıkma sebepleri madde madde detaylarıyla incelenmiştir.

A. İLERİ TARİHLİ ÇEKİN DÜZENLENMESİ

İleri tarihli çekler, gerçek düzenleme tarihinden daha ileri bir tarihi taşıyan gerçeğe aykırı keşide tarihli çeklerdir¹². Misalen; A'nın B lehine 08.05.2018 tarihinde bir çek keşide ettiğini düşünelim. Kural olarak çek, 08.05.2018 tarihinde düzenlendiği için o tarih ile keşide edilmelidir. Ancak; bunun yerine, keşide tarihi olarak 08.08.2018 tarihi yazılırsa bu çek, ileri tarihli bir çek olacaktır.

Çek üzerine, gerçek keşide tarihi yazılıp ileriki başka bir tarih de yazılmak suretiyle “Şu tarihten sonra geçerlidir.” veya “Şu tarihten önce geçersizdir.” ibareli kayıtlar yazmak, söz konusu kayıtların yazılmamış addedilmesine sebep olacak, aynı zamanda çekin çek vasfı da devam edecektir.¹³ Aynı şekilde herhangi bir ibare yazılmadan, çek üzerinde gerçek keşide tarihinin yanına vade olarak düşünülerek atılmış başka bir tarihin bulunması halinde, yüksek

⁹ Yargıtay HGK 2001/15-520 E. 2001/553 K. sayılı ilamı, “...Çek kayıtsız, şartsız belli bir bedelin ödenmesi için yapılan havaledir. Bu itibarla dava konusu çeklerde yazılı meblağın lehdara borç olarak verildiği iddiasının ispatı gerekir...” (SMİP) E. T. 06.05.2018.

¹⁰ Yargıtay 12. HD 2000/15789 E. 2000/18942 K. sayılı ilamında, “...Çeklerde vade öngörülmediği için çek üzerinde yazılı iki tarihten önceki tarihin keşide tarihi olarak esas alınması gerekir...” denerek, böyle bir durumda çekin geçerliliğinin etkilenmediği hususu ifade edilmiştir.

¹¹ Yargıtay 12. HD 2005/7889 E. 2005/9950 K. sayılı ilamında, “...Çekin asli unsurlarından olan keşide tarihi, gerçek keşide tarihinden sonraki bir tarih olarak da yazılabilir. Bu husus, çekin kambiyo senedi olma vasfını etkilemez...” denerek, çekin üzerine gerçek keşide tarihi atmanın zorunlu olmadığı hususu ifade edilmiştir.

¹² REİSOĞLU, Seza, Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Çek, Ankara 1989, s. 45.

¹³ POROY/TEKİNALP, s. 302; KAÇAK, s. 137; Yargıtay HGK 1993/12-58 E. 1993/174 K. sayılı ilamı, “...çeklere, işbu çek...tarihinden sonra geçersizdir, diye yazılmıştır ... Çekte yazılı bu ibare çek vasfına etkili değildir...”

mahkeme, yukarıda da izah edildiği gibi, çekin çek vasfını taşımaya devam edeceğini ve tarihlerden önceki tarihin esas alınması gerektiğini ifade eden kararlar vermiştir¹⁴.

B. İLERİ TARİHLİ ÇEKİN ORTAYA ÇIKMA SEBEPLERİ

Türkiye piyasasında çekler, bir bono veya poliçe gibi kullanım alışkanlığı ile bir ödeme aracı yerine kredi aracı olarak kullanılmaya başlanmış, bu durum çekin esas mahiyetini kaybetmesine sebep olmuş ve böylece çekin ileri tarihli bir kredi aracı olarak keşide edilmesi hali yaygınlık kazanmıştır.

Bu başlık altında; ileri tarihli çekin ortaya çıkma sebepleri detaylarıyla incelenmiştir.

1. KREDİ ARACI OLARAK KULLANILMASI

Çeklerin ileri tarihli olarak keşide edilmesindeki bir etken de kambiyo senetlerini kredi aracı olarak kullanma alışkanlığıdır. Bono ve poliçe keşidesinde vade opsiyonunun bulunması; bir diğer kambiyo senedi olan çek üzerine de vadeye benzer bir düşünce tarzından ileri gelecek şekilde, gelecekteki bir tarihi atma yoluna tevessül edilmesine sebebiyet vermiştir. Herhangi bir edimde, edimin ifası gelecekteki bir tarihe bağlanırsa, edimin kredilendirilmiş olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Esasen TTK, hakikaten çekin bir kredi aracı olarak kullanılmasını engelleyici bir mantık ile dizayn edilmiştir. Bu durum TTK md. 795/2’de “*Düzenlenme günü olarak gösterilen günden önce ödenmek için ibraz olunan çek, ibraz günü ödenir.*” ifadesinden açıkça anlaşılmaktadır. Ancak uygulamada ileri tarihli çek ile, alacaklı, alacağını çekin üzerinde yazılı tarihe kadar almaktan imtina etmek üzere, borçluyu çek bedeli maktarınca vadelenmiştir ve kredilendirmiş olmakta; böylece, borçlu bir kredi elde etmiş, alacaklı ise ileri tarihli bir çek ile ibraz süresini uzatmış olmaktadır¹⁵. TTK’nın aksine bir bakış açısıyla ÇekK, ileri bir tarih belirlenmesine hukuki bir zemin hazırlamış ve tarafların nisbi olarak kendi aralarında yaptıkları ileri tarihli çek anlaşmalarına itibar etmiştir. Böylece ÇekK’nun hamilin çekte yazılı keşide tarihinden önce başvurusunu engellemiş olması ile mevcut mevzuat gereği çekin yalnızca bir ödeme aracı olarak kullanıldığının kabulü artık mümkün değildir¹⁶.

Ayrıca ifade etmek gerekir ki; çekin ya da herhangi bir kambiyo senedinin ileri bir tarihe bağlandığı durumda, kambiyo senedinin kredi aracı olarak kullanılması hali söz konusu temel ilişkiyle bağdaştırılamaz. Yani; bir kambiyo senedinin vadeli ya da çekin ileri tarihli olması, o

¹⁴ Yargıtay 12. HD 2001/10468 E. 2001/11509 K. sayılı ilamı, “...Çeklerde vade olmayacağından çek üzerinde yazılı iki tarihten önceki tarih esas alınır. Bu tarihten sonraki bir tarihin yazılmış olması füzuli bir işlem olup çekin kambiyo senedi olma vasfını etkilemez...” (<http://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?t=103515>) E. T. 08.05.2018.

¹⁵ REİSOĞLU, s. 45.

¹⁶ TEOMAN, Ömer, “Çek Hukukunda 5838 Sayılı Yasa ile Yapılan Değişiklikler”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 25 S. 2 Y: 2009, s. 34.

kambiyo senedinin ve çekin bir kredi aracı olarak kabulünde temel ilişkisinin varlığıyla ilişkilendirilemez.¹⁷

2. KEŞİDECİNİN YAPTIRIMLARA TABİ OLMA RİSKİ

Çek bedelinin, çek hesabında karşılık bulunamaması sebebiyle ödenememesi halinde, keşideci, belirli müeyyideler ile karşı karşıya kalmaktadır. Elbette ki; bu durum, ödemenin yapılabilmesi için hamile bir güvence olmaktadır. Söz konusu müeyyidelerin mevcudiyeti, uygulamada ileri tarihli çeklerin keşide edilmesine sebep olmuştur¹⁸.

Elbette bankada bir karşılığın bulunması meselesi, bankalarda büyük meblağların toplanmasını ve ekonominin devri daimi için önem arz eder¹⁹. Ancak banka hesabında nakit bir paranın bulunması zorunluluğu olmadığı gibi bankanın söz konusu hesapta bir karşılığın bulunmaması durumunda, aralarında yapılmış bir kredi anlaşmasına binaen de bedeli ödemesi mümkün olabilir²⁰. Ancak ÇekK'na göre; ileri tarihli bir çekte, hesap sahibinin keşide tarihine kadar hesapta herhangi bir karşılık bulundurmasına lüzum yoktur. Halbuki TTK, çeki elinde bulunduran hamilin, çekteki muayyen bedeli, her an bankadan talep etme hakkı olduğunu kabul etmişti.

3. MUHATABIN BİR BANKA OLMASI

TTK md. 782 gereği, “Türkiye’de ödenecek çeklerde muhatap ancak bir banka olabilir.” Maddede “Türkiye’de” ifadesinin geçmiş olması, çek ödemesinin kanunlar ihtilafı kurallarına göre ödeme yeri kanunlarına tabi olması ve bazı ülkelerde çekin gerçek kişiler üzerine de çekilebilir olmasından ileri gelir²¹.

Muhatabın banka olması alacaklıya büyük bir güven aşılacaktır. Zira mevzuatımızda dayanakları olsun ya da olmasın, bankaların müşterilerine çek defterleri tanzim ederken basiretli bir şekilde hareket edeceği varsayılır. Bu sayede, alacaklıya güven vermek maksadıyla, bono ya da poliçe düzenlemek yerine, keşide tarihi ileriki bir tarih olan çek keşide edilmesi daha fazla tercih edilmiştir.²²

¹⁷ PULAŞLI, Hasan, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre ve 6273 Sayılı Kanunla Değişik Çek Kanunu'nun Yorumu ile Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları 5. Baskı, Ankara 2017, s. 252.

¹⁸ GÜLER, Mahmut, “Sonraki Tarihli Çekler ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 2 Y: 1990, s. 172, (<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m1990-19902-1030>) E. T. 09.05.2018.

¹⁹ POROY/TEKİNALP, s. 300.

²⁰ POROY/TEKİNALP, s. 309.

²¹ POROY/TEKİNALP, s. 298; KARAHAN/ARI /BOZGEYİK/SARAÇ/ÜNAL, s. 351.

²² ÇÖL, Hüseyin Cem, “İleri Tarihli Çeke İlişkin Sorunlar”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 53 S. 1 Y: 2004, s. 199, (<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/279/2523.pdf>) E. T. 09.05.2018.

4. TEMİNAT ARACI OLARAK KULLANILMASI

İleri tarihli çekler, bazen de keşidecinin lehbara olan bir borcuna teminat altına almak amacıyla kullanılmaktadır. Keşideci çeki düzenlerken borcuna ilişkin bir vade kazanmakta, lehdar ise alacağını tahsil etme konusunda güvence elde etmektedir. İbraz sürelerinin kısa olması, standart çeklerin bu amaçla kullanılmasını zorlaştırmakta, böylece, taraflar ileri tarihli bir çek keşidesi konusunda mutabık kalabilmektedirler²³.

Esasen TTK mantığı çerçevesinde çekin; ödeme aracı olarak dizayn edilmiş olması, teminat amacı güdümlere tedavüle sokulmasıyla ters düşer, çünkü; bir teminat maksadı olan senedin mantıken belirli bir vadesi olması gerekir. Bu yüzden, ileri tarihli bir çek ile çekin teminat fonksiyonunun daha fazla güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.²⁴

Belirtmek gerekir ki; çekin üzerine hangi temel ilişkiye dayanarak teminat verildiğine dair bir kaydın yazılması halinde, çekin çek vasfını ortadan kalkması²⁵nin gerekçesi, ifade edilen teminat maksadının TTK mantığına uyumsuz olmasıdır. Temel ilişkiye dayanmadan verilmiş bir teminat şerhi ise mutlak bir defiyeye değil sadece taraflar arasında ileri sürülebilecek bir şahsi defiyeye müsaade etmektedir²⁶.

5. İBRAZ SÜRESİNİN KISALMASININ ENGELLENMEK İSTENMESİ

Çekin yasal ibraz süresinin kısılmasının engellenmesi için taraflar ileri tarihli bir çek düzenlemesi konusunda anlaşabilmektedir. Bazen; çek, taraflar birbirlerinden uzak yerlerde olmalarından mütevellit, fiilen lehdarın eline geç ulaşabilmektedir. Bu durumda, keşideci, söz konusu zorunluluktan dolayı ileri tarihli bir çek keşide etmek isteyebilir.

Çekin bu amaçla ileri tarihte keşide edilmesi, kredi aracı olarak kullanılmak istenmesinden değil, ibraz sürelerinin kısılmasının getirdiği yasal zorunluluktan kaynaklanmaktadır.²⁷

III. İLERİ TARİHLİ ÇEK KULLANIMINDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR

İleri tarihli çeklerin uygulamadaki sorunlarını izah ederken; konunun, çekin keşide tarihinden önce ibrazı ile keşide tarihinden sonra ibrazı olarak ikiye ayırmak, konunun anlaşılması adına yararlı olacaktır. Bu başlık ve söz konusu iki ayırım altında, ileri tarihli çeklerin uygulamadaki sorunlarından bahsedilmiştir.

²³ ÇÖL, s. 200.

²⁴ REİSOĞLU, s. 46.

²⁵ Yargıtay 12. HD 2000/2943 E. 2000/3812 K. sayılı ilamı; KOÇAK, s. 136.

²⁶ Yargıtay 19. HD 2015/17823 E. 2016/9441 K. sayılı ilamı.

²⁷ GÜLER, s. 172; REİSOĞLU, s. 45.

A. ÇEKİN KEŞİDE TARİHİNDEN ÖNCE İBRAZ EDİLMESİ

Çekin keşide tarihinden önce ibraz edilmesi meselesi, TTK kapsamında açıklığa kavuşturulamamış bir sorundur. Bu sorunun TTK’da çözümlenememesi ise gayet doğaldır. Çünkü, TTK çek hukukunu dizayn ederken çekin ileri tarihli olarak keşide edilmesini önleme gayesinde olmuştur. Söz konusu durumun yaşanması, ÇekK’nun taraflar arasında ileri tarihli çek anlaşması yapmasına sonuç bağlanmasından kaynaklanmaktadır.

1. İBRAZ VE ÖDEME KOŞULU

TTK md. 795/2 gereği, çek ibraz edildiği anda ödenmelidir. Mevcut ÇekK öncesinde, bu sayede, çekin ödeme aracı işlevi devam etmekte, çek hesabında muayyen bedelin bulunması halinde bedeli tahsil edilebilmekte ve hatta hesapta karşılığın olmaması durumunda çekin karşılıksız olduğuna dair işlem yapılabilirdi Kanunlar arasındaki çelişik hükümler ve uygulama gereği birçok sorun ortaya çıkmaktaydı.

Son değişiklik²⁸lerle birlikte, çekin keşide tarihinden önce ibraz edilmesi yasaklanmıştır. ÇekK md. 3/8-son cümlesinde, “İleri düzenleme tarihli çekle ilgili olarak hukukî takip yapılabilmesi için, çekin üzerindeki düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde bankaya ibraz edilmesi ve karşılıksızdır işlemine tabi tutulması şarttır.” denmektedir. Buna göre; hamilin karşılıksızdır işlemi yaptırabilmesi için keşide tarihinden başlayan yasal ibraz süresi içinde ibraz etmesi gereklidir. Söz konusu ileri düzenleme tarihi gelmeden ibraz edilen çekler için, çekin karşılıksız çıkması işlemi yapılamayacak ve ÇekK md. 3/8-ilk cümle gereği hukuki ve dolayısıyla cezai takibi de mümkün olmaması sebebiyle, herhangi bir suç fiili oluşmayacak ve bu kapsamda bir müeyyide de uygulanamayacaktır.

Hamilin belirlenen ileri tarih gelmeden ibraz etmesinin geçersizliği, kanunun mezkur açık lafzından ileri gelmektedir. Mamafih; poliçe ve bonoda hamil, TTK md. 713/2 kapsamında, vadeden önce başvurma hakkını kullanabilmektedir. Kanaatimizce; ÇekK md. 3/8’in çok katı bir surette uygulanması, kambiyo senedi hamilleri arasında ayrıştırıcı ve eşitsiz bir anlayış doğurur. TTK md. 713/2 gereği; poliçe ve bono hamilleri gibi çek hamilleri de, keşidecinin iflası ile ödemelerini tatil etmesi veya hakkında yapılan icra takibinin semeresiz kalması hallerinde, çek hamili ileri tarihi beklemeden ibraz edebilmeli ve başvurma haklarını kullanabilmelidir. Bu kapsamda TTK md. 808’de ifade edilen; protesto yoluyla, muhatap tarafınca ya da takas odasının çekin ödememe durumunun tespiti gereklidir. Fakat ÇekK gereği, muhatap banka ve takas odasının söz konusu işlemleri yapması mümkün olmadığından, tek yol olarak kalan protestonun noter aracılığıyla çekilmesi ile durumun tespiti lazımdır. Böylece; hamil, keşideci dahil ilgili kişilere başvuru yapabilecektir.²⁹

²⁸ 30261 sayılı ve 05.12.2017 tarihli resmi gazetede yayımlanan, 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 100. maddesi ile ÇekK’ndaki, 31.12.2017 tarihinde sona erecek olan çeklerin üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce ödenmek için muhatap bankaya ibrazı yasağı, 31.12.2020 tarihine kadar uzatılmıştır.

²⁹ **YILDIRIM**, Ali Haydar, “Türk Hukuku’nda Vadeli Çek (İleri Tarihli Çek) Ve Bunun Doğurduğu Sonuçlara İlişkin Bazı Tespitler”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21 S. 4 Y: 2017, s. 107-111, (http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/21_4_4.pdf) E. T. 09.05.2018.

2. HAMİLİN KISMİ ÖDEMEYİ KABUL ETMESİ

Hamilin keşide tarihinden önce yapılan ibrazı ve şartların sağlanması ile hesaptaki kısmi miktarın ödenmesini kabul etmesi halinde, ÇekK md. 3/6'da geçen "...çekin ön ve arka yüzünün onaylı fotokopisi ücretsiz olarak hamile verilir." hükmü gereği söz konusu onaylı sureti elde eder. Ancak; çekin aslının muhatap bankada muhafaza edilmesi durumu bazı çekinceler yaratmaktadır. Çekin onaylı fotokopisi, elbette ki çekin aslı olmadığından, çek vasfına haiz olmayacak ve çek ile yapılabilecek işlemler bu onaylı suret ile yapılamayacaktır.

Çekin ibraz edilebilirlik kazanmasıyla yapılan ibrazın bankaca nasıl bir muamaleye tabi olacağı ve sonradan çekin onaylı fotokopisi sunulduğunda, hesapta karşılık bulunamazsa, söz konusu fotokopi ile karşılıksızlık işlemi yapıp yapılamayacağı konusunda tartışmalar³⁰ mevcuttur. Kanaatimizce, bankanın kendi onayladığı evrakı, sonradan, onaylı sureti çek aslı olmadığı gerekçesiyle karşılıksızdır işlemine tabi tutmaması dayanaksızdır. Bu durumun aksini kabul ettiğimizde, iktisadi olarak, banka kendi onayladığı evrakı sonradan kabul etmeyerek ticari hayatta çelişki yaratacak; hukuki olarak ise, esasen ilk ibrazın amacı olan çekin teşhis fonksiyonunu ispat etmek için kullanılan onaylı suretin maksadına aykırı hareket etmiş olacaktır. Öyleyse banka, kendisinin onayladığı sureti, ibraz vakti gelince, aslı gibi kabul etme yükümlülüğünü de üstlenerek hamile vermektedir. ÇekK md. 3/6'nın düzenlenme maksadı budur, aksi halde kanun hamile, korumadığı bir hukuki işleme muhatap olma külfeti yüklerken, muhatap bankaya herhangi sorumluluk yüklemeyip çek hamilinin bile bile zarara uğramasına sebep olacaktır.

3. HAMİLİN KISMİ ÖDEMEYİ REDDETMESİ VEYA ÇEKTE YAZILI MİKTARIN KARŞILIKSIZ ÇIKMASI

Mevcut durum gereği banka, keşide tarihinden önce ibraz edilen çekin karşılıksız çıkması halinde, karşılıksızdır işlemi yapmayarak çeki iade etmesi gerekir. Pekala karşılıksızdır işleminin yapılmaması, bankanın hiçbir işlem yapmayacağı anlamına mı gelmektedir? Söz konusu durum doktrinde tartışmalıdır.

İleri tarihli çek, ibraz süresi gelmeden ibraz edilebilir fakat kanunun açık hükmü gereği ibraz geçersiz kabul edilmektedir. Söz konusu ibraz, ileri keşide tarihi gelene kadar sayısız bir şekilde tekrarlanabilir³¹ ve ibrazlar çekin geçerliliğini etkilemez³². İbrahim ile hamilin kısmi ödemeyi reddetmesi veya çekteki muayyen bedelin çek hesabında mevcut olmaması halinde, karşılıksızdır işleminin yapılamayacağına kanuni dayanağı mevcutken, çekin ne gibi bir işleme tabi tutulacağı hususu belirsizdir. Kanaatimizce; ibraz edilen çeki dair hiçbir ödeme yapılmadığından, ÇekK md. 3/6 doğrudan uygulama alanı bulamayacaktır. Bu durumda, ÇekK md. 7/4 ve ÇekK md. 7/5'teki yükümlülükler gereği, ileri keşide tarihinden önce ibraz edilen çek için karşılıksızdır işlemi talebinin sonuçlandırılması, banka görevlisi hakkında cezai bir işlemin doğumunu engelleyecektir³³. Bu durumda; banka görevlisinin yapacağı işlem, ibrazın geçersizliğinin tespitinden ibaret olmalıdır. İbrahim eden hamile hiçbir işlem yapmadan çeki iade etmek, yaptığı ibrazın keşide tarihinden önce mi sonra mı olduğu konusunda

³⁰ Söz konusu tartışmalar için bkz. **SOYDEMİR**, Muzaffer, "Çekte Vade Sorunu", İstanbul Ticaret Üniversitesi Uluslararası Ticaret Hukuku ve AB Yüksek Lisans Tezi, 2014, s. 60-61.

³¹ **REİSOĞLU**, s. 58.

³² **POROY/TEKİNALP**, s. 307.

³³ **REİSOĞLU**, s. 58.

uyuşmazlık yaratabilir. Bu sebeple, banka görevlisi, ibraz ısrarı karşısında ibrazın keşide tarihinden önce olduğunu tespit ederek, kendini kanun karşısında güvence altına almalıdır. Bu tespit, ÇekK md. 3/6'nın kıyasen uygulanmasıyla yapılabilir. Banka görevlisi, ibraz edilen çekin iki suretini hazırlar ve herbirine ibraz ve keşide tarihi ile ibrazın keşide tarihinden önce yapılması sebebiyle ibrazın geçersiz olduğunu şerh ederek her iki sureti de onaylar. Daha sonra, tespitin doğruluğunun ispatı için; onaylı bir sureti banka nezdinde muhafaza etmeli ve diğer onaylı sureti ise hiçbir işlem yapılmayan çek aslıyla beraber hamile iade etmelidir. Bu sayede hem ibraz yasağı delinmemiş hem de banka görevlisi muhtemel sorumluluktan kurtulmuş olacaktır.

B. ÇEKİN KEŞİDE TARİHİNDEN SONRA İBRAZ EDİLMESİ

Çekin keşide tarihinden sonra ibraz edilmesi, TTK ve ÇekK kapsamında aranan ideal durumdur. Bu ibrazın geçerli olabilmesi için ibraz süreleri içerisinde yapılmış olması gerekir.

Söz konusu ibraz sürelerine dair ayrıca belirtmek gerekir ki; keşide tarihinin ileri bir tarihe atılabilmesinin önünün açılmasına karşın, on günlük, bir aylık ve üç aylık standart ibraz sürelerinin uygulanması; diğer kambiyo senetlerine uygulanan ödeme günü ve takip eden 2 iş günü olan ibraz süresi³⁴ ile kıyaslandığında fazlasıyla eşitsiz bir görüntü ortaya koymaktadır³⁵. Kanaatimizce, çekte adeta bir vade ihdas edilmişçesine uygulanan mevcut hal devam ederse, bu süre zarfı içinde³⁶ çekin ibraz sürelerinin ciddi kısaltılması gerekir.

1. ÖDEME VE KARŞILIKSIZ ÇIKMANIN MADDİ OLARAK BELİRLENMESİ

İzah edilmiş şekilde ve usulüne uygun ibrazın yapılması halinde herhangi bir problem yaşanmayacaktır. Ancak kanunun bu konu ile alakalı benimsediği usul hatalıdır. Şöyle ki; ÇekK md. 3/2'ye göre, *“Karşılıksızdır” işlemi, muhatap bankanın hamile kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktarın dışında, çek bedelinin karşılanamayan kısmıyla sınırlı olarak yapılır.*” Hamilin ibrazı ile hesapta karşılığın kısmen bulunması halinde, hamil dilerse bankanın ödemekle yükümlü olduğu miktar ve kısmen karşılığın toplamı kadar olan bir kısmi ödeme yapılmasını talep edebilir³⁷. Ya da hamil, hesapta karşılığın kısmen bulunmasını gözdardı ederek kısmi ödemeyi kabul etmez ve karşılıksızdır işlemi yapılmasını talep eder. Hamil kısmi ödemeyi kabul etse de etmese de, sınırlı olarak karşılıksızdır işlemi yapılacağından, banka sadece ödemekle yükümlü olduğu ile hesaptaki kısmi karşılığın toplamı haricindeki miktar için karşılıksızdır işlemi yapacaktır. Bu durum göstermektedir ki; karşılıksızdır işlemine tabi olan miktarın aynı olması ve hukuken de karşılıksızlık sonucunda aynı neticeler ortaya çıktığından, hamilin kısmi ödemeyi reddetmesinin hiçbir anlamı yoktur.

Örnek vermek gerekir ise; 50.000 TL'lik bir çek ibraz eden hamile, çek hesabında 10.000 TL olduğu söylenmiştir. Hamil kısmi ödemeyi kabul etse de etmese de, banka; yalnızca

³⁴ Bu süreler; poliçe için doğrudan TTK md. 714/3, bono için ise TTK md. 778/1-d'nin atfıyla TTK md. 714/3 gereği belirlenmektedir.

³⁵ YILDIRIM, s. 113.

³⁶ Süresi dolunca tekrar uzatılmaz ise; 7061 Sayılı Kanun'un 100. maddesine göre, şuan 31.12.2020 tarihine kadar.

³⁷ PULAŞLI, s. 46.

ödemekle yükümlü olduğu 1.600 TL³⁸ ve 10.000 TL toplamının haricindeki miktar olan 48.400 TL kadarlık çek bedeli için karşılıksızdır işlemi yapacaktır (ÇekK md. 3/2 ve ÇekK md. 3/3-b,2).

2. KARŞILIKSIZ ÇIKMANIN ŞEKLEN BELİRLENMESİ VE BANKANIN HUKUKİ İŞLEMLERİ

Karşılıksızdır işlemi yapılabilmesi için; birçok şartın kümülatif olarak yerine getirilmiş olması gerekir. İlk olarak; çek, ÇekK gmd. 3/5 gereği, keşide tarihinden sonra ve TTK md. 796/1 ve TTK md. 796/2 gereği, ibraz süreleri içinde ibraz edilmiş olmalıdır. Daha sonra, çekteki bedelin, çek hesabındaki miktar ve bankanın ödeme yükümlülüğü olan 1.600 TL'nin toplamından daha fazla olması gerekir. Bu şartlar sağlandıktan sonra yetkili hamil, karşılıksızdır işleminin yapılması için ÇekK md. 3/4 gereği, talepte bulunmalıdır. Nihayetinde, hamil gerekli işlemler yapıldıktan sonra banka görevlisi ile birlikte çeki imzalayacaktır. Ancak hamilin imzadan imtina etmesi halinde karşılıksızdır işlemi yapılmaz.

ÇekK md. 3/4'te, *“Hamilin talepte bulunması hâlinde, karşılıksızdır işlemi; çekin arka yüzüne tahsil için bankaya ibraz edildiği tarih, hesap durumu, bankanın yükümlülüğü çerçevesinde ödediği miktar ve ibraz eden gerçek kişinin adı ve soyadı yazılmak, bu kişinin tüzel kişi adına bedeli tahsil etmesi hâlinde bu husus belirtilmek ve bu kişi ile birlikte banka yetkilisi tarafından imzalanmak suretiyle yapılır. Banka tarafından ödenen miktar düşüldükten sonra karşılıksız kalan tutar açıkça belirtilir. Hamilin imzalamaktan kaçınması hâlinde, karşılıksızdır işlemi yapılmaz.”* ifadeleriyle karşılıksızdır işleminin nasıl olacağı anlatılmıştır. Kanun; ödeme yapılabilmesi için, tüzel kişiler adına bedeli tahsil etmek isteyen kişi ile banka yetkilisinin birlikte imzalamasını kabul etmiştir. Doktrinde bu konuda, söz konusu birlikte imzanın sadece tüzel kişilerle alakalı bir hüküm olduğundan bahisle, gerçek kişilerin imzalamasının aranmadığı sonucuna varan görüşler mevcuttur³⁹. İlgili maddenin son cümlesi tüm hamiller için geçerli olduğu gerekçesiyle, bu şekilde bir yorumun dayanaksız olduğunu düşünmekteyiz.

SONUÇ

İleri tarihli çekler ekonomik olarak faydalı olarak kabul edilse bile, toplumsal ve hukuki bağlamda bir sakıncası mevcuttur. Özellikle TTK'nın sistematğine tamamen aykırı olarak çeki de bir kredi aracıymış gibi dizatn etmeye kalkışmak, bono ve poliçeyi ticari hayattan tamamen dışlama sonucunu doğurur. Ayrıca; ileri tarihli çek kullanımının artmasıyla karşılıksız çek keşide etme suçlarının artması arasında büyük bir bağlantı olduğu muhakkaktır. Bu durum, ticari ahlakın bozulmasına ve ticari hayatın güvenilmez olmasına sebebiyet vererek ennihayetinde bizi atılan taşın ürkütülen kuşa değmeyeceği fikrine ulaştıracaktır.

³⁸ 19.01.2018 tarihli 30306 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Çek Defterlerinin Baskı Şekline Ve Bankaların Hamile Ödemekle Yükümlü Olduğu Miktarın Belirlenmesine İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ” ile, karşılıksız çek için bankaların ödemekle yükümlü olduğu tutar 1.600 TL olarak belirlenmiştir. Söz konusu tebliğ 29.01.2018'den sonra yürürlüğe girmiştir.

³⁹ SOYDEMİR, s. 64-65.

ÇekK kapsamında söz konusu olumsuz ahvalın sona erdirilmesi maksadıyla bitmeyen bir kanuni değişiklik furyası başlamıştır. Hukuki güvenlik ilkesine de zarar veren bu durum, uygulamadaki problemleri çözmekten ziyade daha fazla uyuşmazlık yaratmaya meyillidir. TTK ve ÇekK'nun birbirlerine zıt bir bakış açısıyla düzenlenmiş olması, çek sisteminin oturduğu zeminin zarar görmesine ve temel ticari işleyişin zarar görmesine sebep olmaktadır.

Kanaatimizce, ileri tarihli çeklerin hukuk mevzuatımızdan mümkün olduğunca kısa bir zamanda çıkartılması gerekli ve ÇekK'nda bulunan yürürlük tarihlerinin uzatılmasıyla bir türlü geçersiz hale gelmeyen geçici maddelerin değiştirilmesinden vazgeçilmelidir.

ÇekK'ndaki bazı hükümler, olumsuz realiteye kanuni hüviyet kazandırdığından, ticari hayattaki uyuşmazlıklara çözüm olmaktan uzaktır. Doktrinde bazı belirsiz ve sorunlu alanlar birçok hukuki tartışmaya neden olmaktadır. Biz de bu makale ile; standart çekler ve ileri tarihli çeklerin farklılıklarının izahatını yaparak, söz konusu ileri tarihli çeklerin uygulamada yarattığı sorunlara naçizane çözüm getirmeye çalıştık. Umarım bu çalışmamız, Karınca Kıssası'nca dahi olsa hukuk dünyamıza bir katkı yapmıştır.

KAYNAKÇA

ÇEKER, Mustafa, Ticaret Hukuku, Karahan Kitabevi, 3. Baskı, Adana 2012

ÇÖL, Hüseyin Cem, “İleri Tarihli Çeke İlişkin Sorunlar”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 53 S. 1 Y: 2004, (<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/279/2523.pdf>) E. T. 09.05.2018

ERTEKİN, Erol/**KARATAŞ**, İzzet, Uygulamada Ticari Senetler Poliçe-Bono-Çek, Turhan Kitabevi, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Bası, Ankara 1998

GÜLER, Mahmut, “Sonraki Tarihli Çekler ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 2 Y: 1990, (<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m1990-19902-1030>) E. T. 09.05.2018

KAÇAK, Nazif, Kambiyo Senetlerinin Takibi ile Kambiyo Senetlerine İlişkin Borçtan Kurtulma Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, Adil Yayınevi, 1. Basım, Ankara 2003

KARAHAN, Sami/**ARI**, Zekeriya/**BOZGEYİK**, Hayri/**SARAÇ**, Tahir/**ÜNAL**, Mücahit, Kıymetli Evrak Hukuku, Mimoza Yayınları, 2. Baskı, Konya 2014

POROY, Reha/**TEKİNALP**, Ünal, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, Beta Yayınları, Genişletilmiş 14. Bası, İstanbul 1999

PULAŞLI, Hasan, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre ve 6273 Sayılı Kanunla Değişik Çek Kanunu'nun Yorumu ile Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları 5. Baskı, Ankara 2017

REİSOĞLU, Seza, Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Çek, Ankara 1989

SARICA, Ayşe, Ticaret Hukuku, Savaş Yayınevi, 11. Baskı, Ankara 2016

SOYDEMİR, Muzaffer, “Çekte Vade Sorunu”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Uluslararası Ticaret Hukuku ve AB Yüksek Lisans Tezi, 2014

TEOMAN, Ömer, “Çek Hukukunda 5838 Sayılı Yasa ile Yapılan Değişiklikler”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 25 S. 2 Y: 2009

YILDIRIM, Ali Haydar, “Türk Hukuku'nda Vadeli Çek (İleri Tarihli Çek) Ve Bunun Doğurduğu Sonuçlara İlişkin Bazı Tespitler”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21 S. 4 Y: 2017, (http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/21_4_4.pdf) E. T. 09.05.2018